

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8

แผนสำหรับการจัดการภาวะฉุกเฉิน ทางสาธารณสุข

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ของแผนในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข
2. เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของแผน ชนิดของแผน สำหรับการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข
3. เพื่อให้ทราบความหมายของการซ้อมแผน ชนิดของการซ้อมแผน และการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

ขอบเขตเนื้อหา

1. ประโยชน์และการแบ่งประเภทของแผนสำหรับการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข
2. แผนสำหรับการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข
 - แผนปฏิบัติการสำหรับทุกภัยอันตราย (All-Hazards Plan: AHP)
 - แผนประคองกิจการ (Business Continuity Plan: BCP) และแผนระดมทรัพยากรด้านกำลังคน (Surge Capacity Plan)
 - แผนเผชิญเหตุ (Incident Action Plan: IAP)
 - มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedures: SOPs)
3. การซ้อมแผนและการนำแผนไปใช้ประโยชน์

ประโยชน์ของแผน

ประโยชน์ของแผน
มีอะไรบ้าง?

ประโยชน์ของแผน

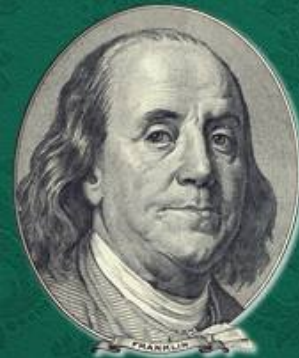
- ช่วยลดความคลุมเครือที่ต้องเผชิญ
- ช่วยไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน หรืองานที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ ภายใต้การทำงานร่วมกัน
- สามารถตอบโต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโรคและภัยสุขภาพ
- ช่วยควบคุมและติดตามการทำงาน

ความล้มเหลวที่จะเตรียมพร้อม....
คุณกำลังเตรียมความพร้อมที่จะ
ล้มเหลว

BY FAILING TO
PREPARE, YOU
ARE PREPARING
TO FAIL.

Benjamin Franklin
Founding Father of the United States

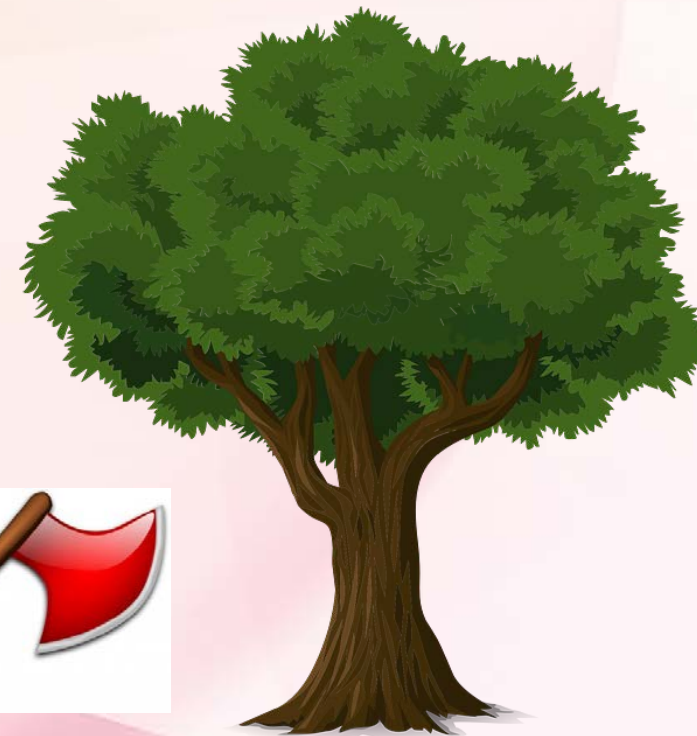
QUOTEHD.COM

1706 - 1790

หลักสูตรการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ระบบบัญชาการเหตุการณ์
และศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน สำหรับผู้บริหาร กรมควบคุมโรค

“ถ้าใช้เวลา 6 ชั่วโมงกับฉันในการ
ตัดต้นไม้ ฉันจะใช้เวลา 4 ชั่วโมง
แรกในการลับขวานให้คม”

อับราฮัม ลินคอล์น

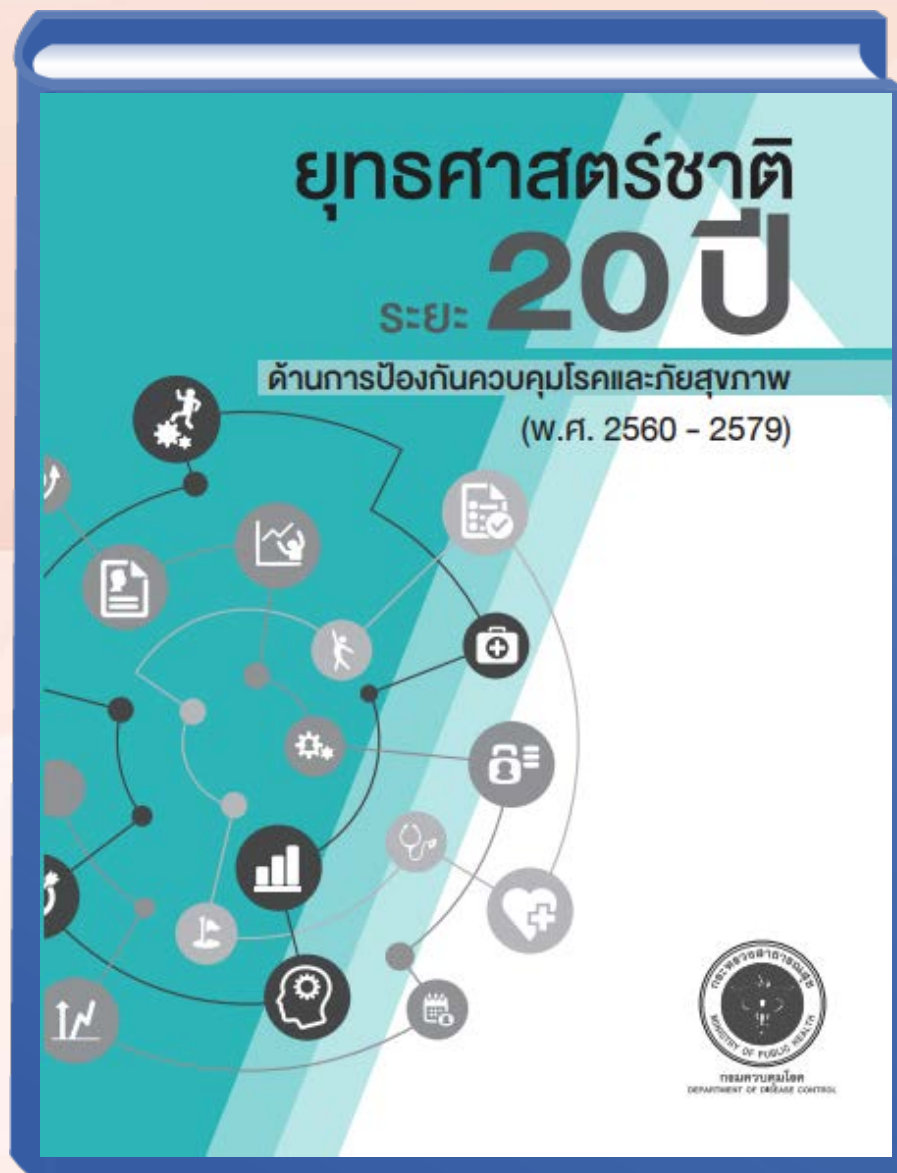
ระดับของแผน: แผนตอบโต้ภาวะฉุกเฉินมี 3 ระดับ

ระดับยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ (Strategic) เน้นที่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของนโยบายและแนวทางโดยรวมขององค์กร	เป้าหมาย	Strategic Plan
ระดับปฏิบัติการ (Operational) บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ ภารกิจ การบูรณาการ และการดำเนินการ	ภารกิจ	All-Hazards Plan (AHP) Business Continuity Plan (BCP)
ระดับยุทธวิธี/กลวิธี (Tactical) บุคลากร เครื่องไม้เครื่องมือและอุปกรณ์ การบริหารจัดการทรัพยากร และพันธกิจ	กิจกรรม	Incident Action Plan (IAP), Standard Operating Procedure (SOP)

ตัวอย่าง: แผนระดับยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบ
จัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข

หลักสูตรการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ระบบบัญชาการเหตุการณ์
และศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน สำหรับผู้บริหาร กรมควบคุมโรค

Strategic Planning Process Overview

- ❑ Step 1: Organizational Assessment
- ❑ Step 2: Organizational Mission and Vision Statement
- ❑ Step 3: Objectives
- ❑ Step 4: Initiatives
- ❑ Step 5: Tasks
- ❑ Step 6: Measures

Objectives, Initiatives, and Tasks

Objective Defined: A proximal outcome that contributes towards a goal.

Initiatives Defined: An activity identified to achieve an objective.

Task Defined: Specific assignments or responsibilities assigned to individuals within an initiative

Examples:

Objective 1: Have current contingency plans for the top 5 national threats by the end of the calendar year.

Initiative 1.1: Develop a plan for anthrax and update the plan for chemical release.

Task 1.1.1: Person X will lead and coordinate the development of the Anthrax Plan.

Task 1.1.2: Person Y will lead and coordinate updates for the Chemical Release Plan.

Initiative 1.2: Update contingency plans for influenza, rabies and yellow fever.

Task 1.2.1:

Task 1.2.2:

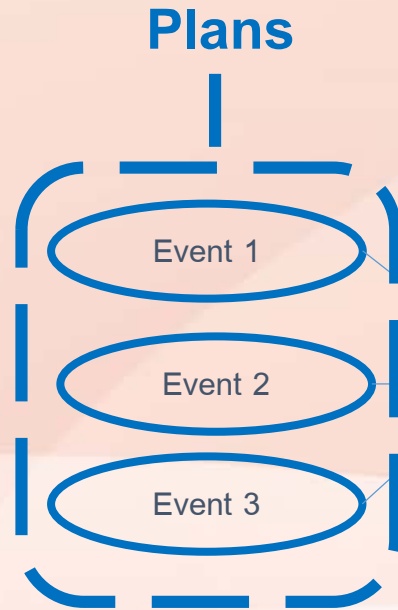
แผนปฏิบัติการสำหรับทุกภัยอันตราย All-Hazards Plan (AHP)

- กรอบแนวทางที่หน่วยงานจัดทำเพื่อเตรียมความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน และวางแผนในการปฏิบัติการตอบโต้ต่อโรคและภัยสุขภาพที่ส่งผลกระทบทางสาธารณสุข ซึ่งเป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือมนุษย์เป็นผู้กระทำ
- AHP ไม่ได้อธิบายรายละเอียดทุกกิจกรรมในการตอบโต้ แต่จะระบุถึง
 - ❖ แนวคิดสำหรับการปฏิบัติการ
 - ❖ โครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบ
 - ❖ การบังคับบัญชา ควบคุม ประสานงาน
 - ❖ การรวบรวม วิเคราะห์ และกระจายข้อมูล
 - ❖ แผนการติดต่อสื่อสาร
 - ❖ การบริหารจัดการ การเงิน และการส่งกำลังบำรุง
 - ❖ ภาคผนวก → แขนงแผนจำเพาะต่อโรคและภัยสุขภาพ (Hazard Specific Plan)

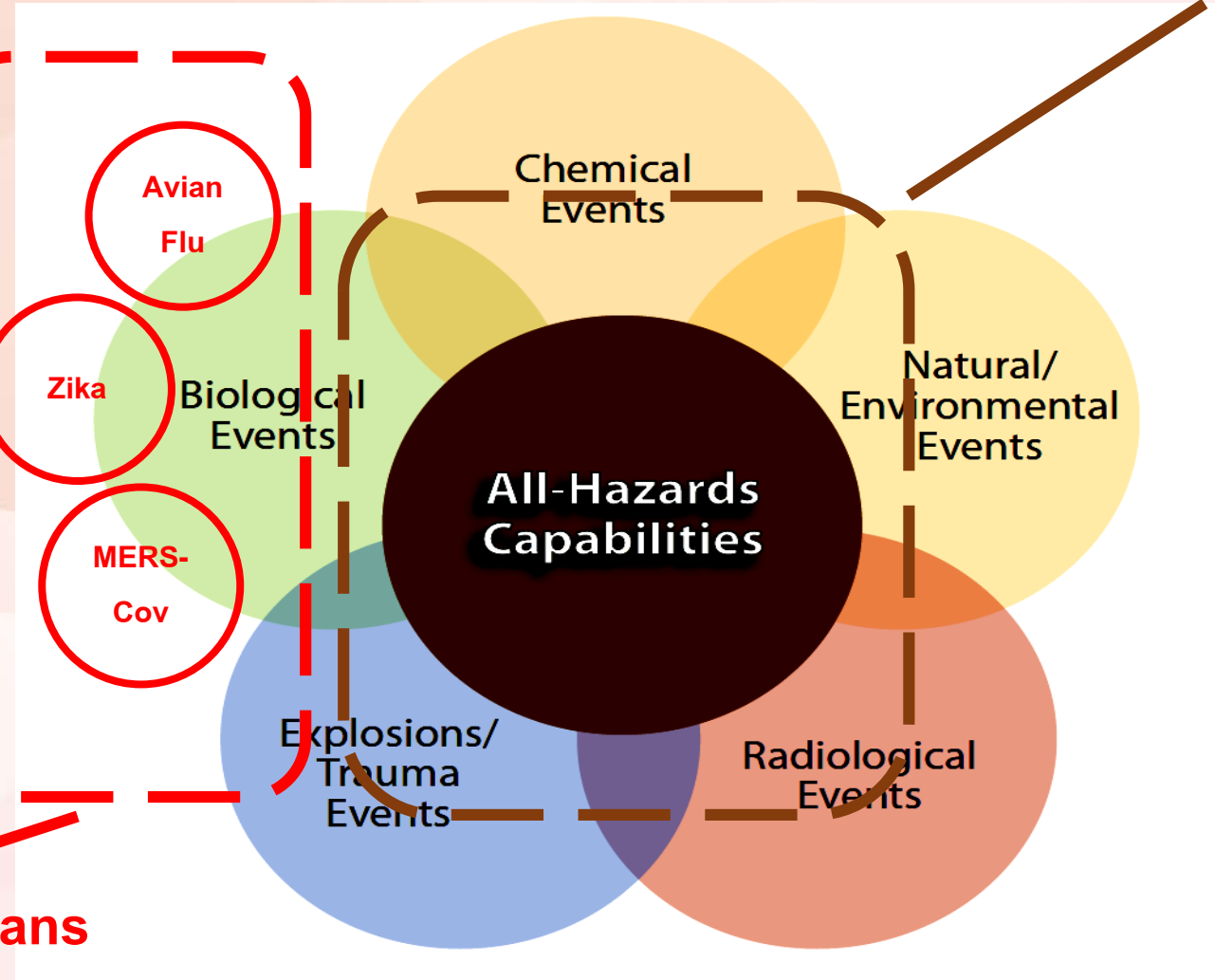

All-Hazards Response Framework

Incident Action

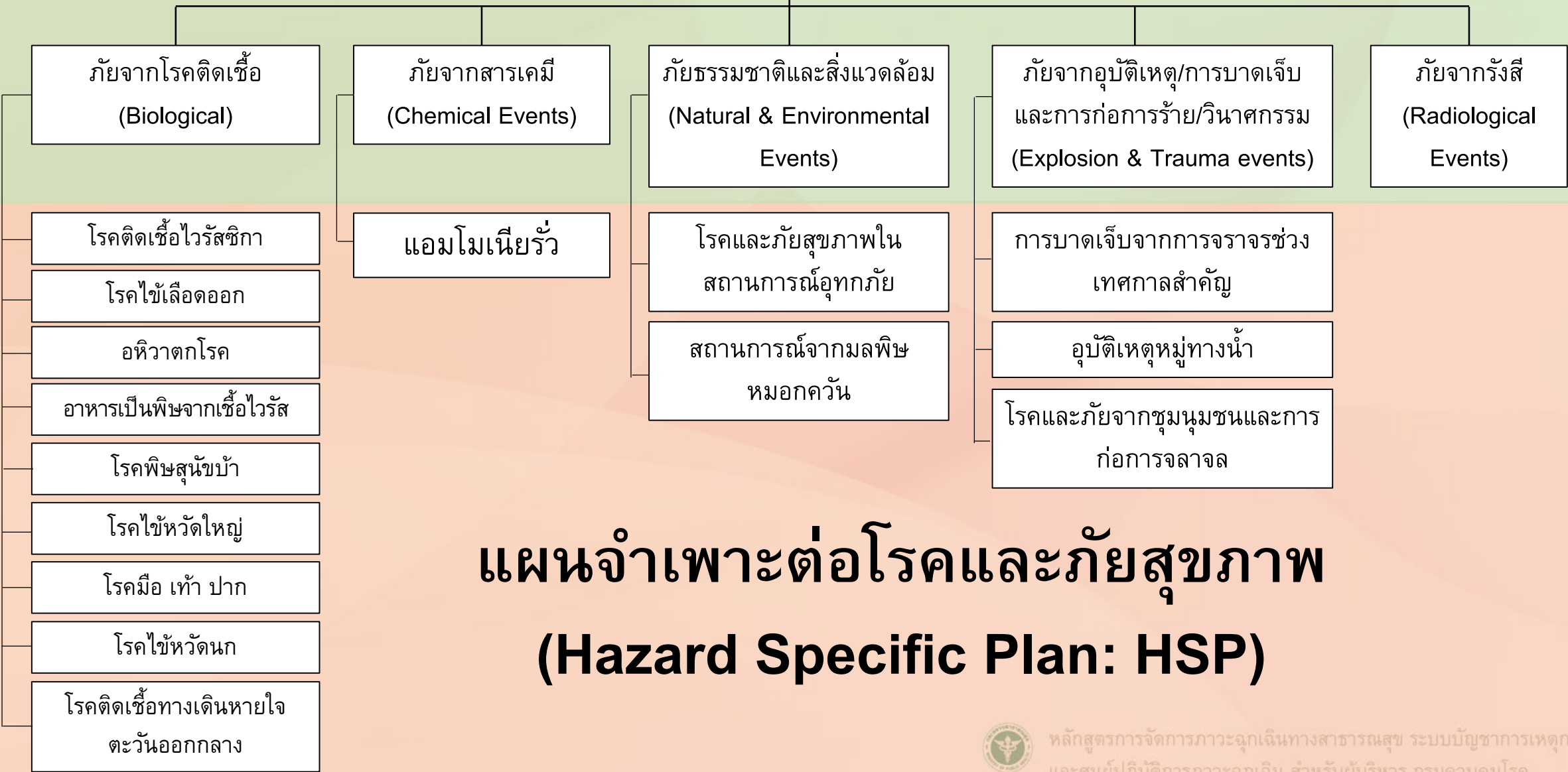
All-Hazards Plan

Hazard Specific Plans

แผนปฏิบัติการสำหรับทุกภัย
อันตราย (AHP) กรมควบคุมโรค

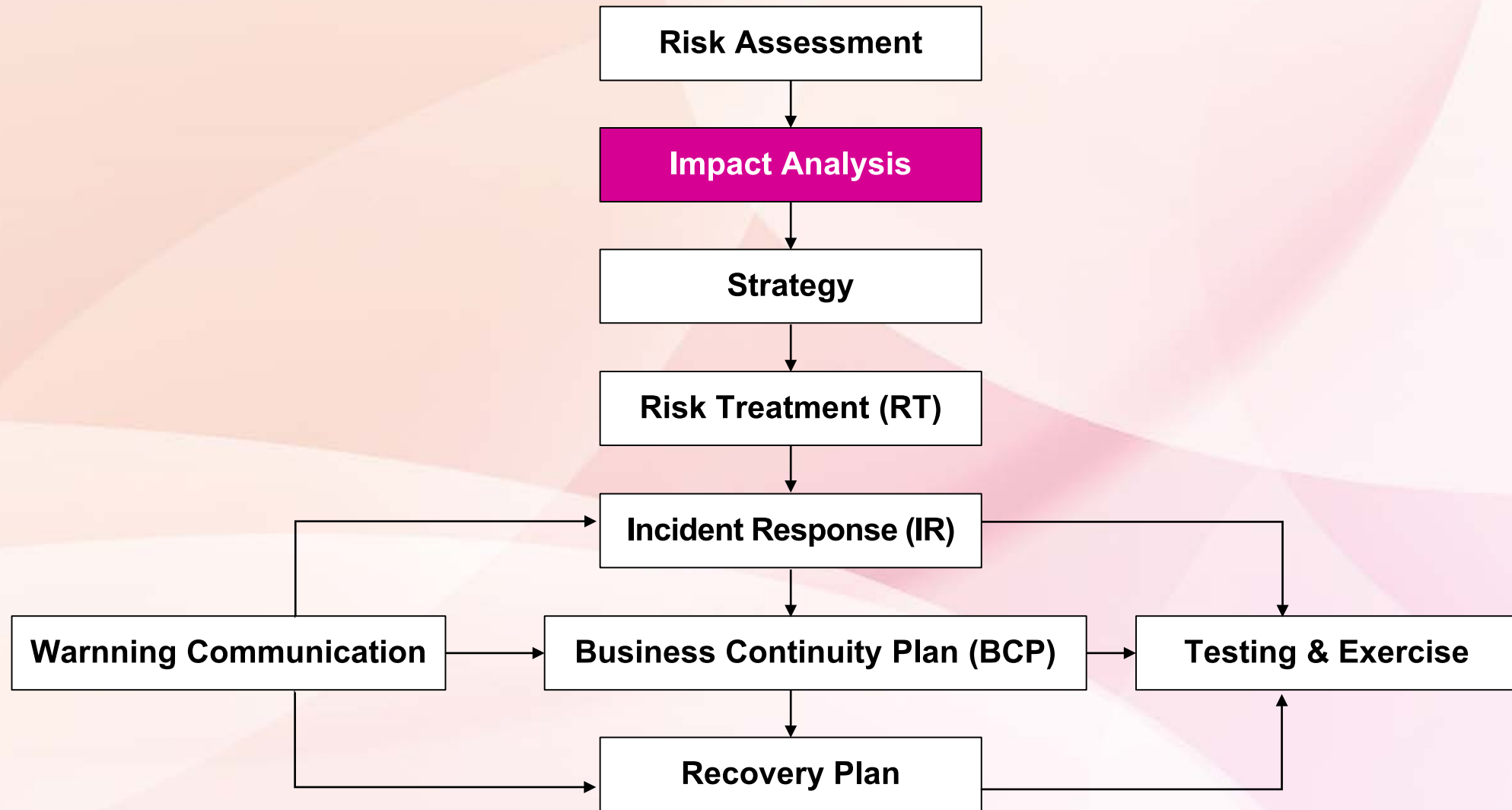
แผนประคองกิจการ (Business Continuity Procedure: BCP)

- แผนประคองกิจการ หมายถึง แผนงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อรองรับหรือเรียกคืนการดำเนินงานให้กลับสู่ภาวะปกติ
- เป็นการสร้างความมั่นใจว่าการปฏิบัติงานปกติสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

**“แผนประคองกิจการต้องครอบคลุมทุกภารกิจงาน
ที่สำคัญและจำเป็นในองค์กร”**

กระบวนการจัดทำ BCP

แผนระดมทรัพยากรด้านกำลังคน (Surge Capacity Plan)

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

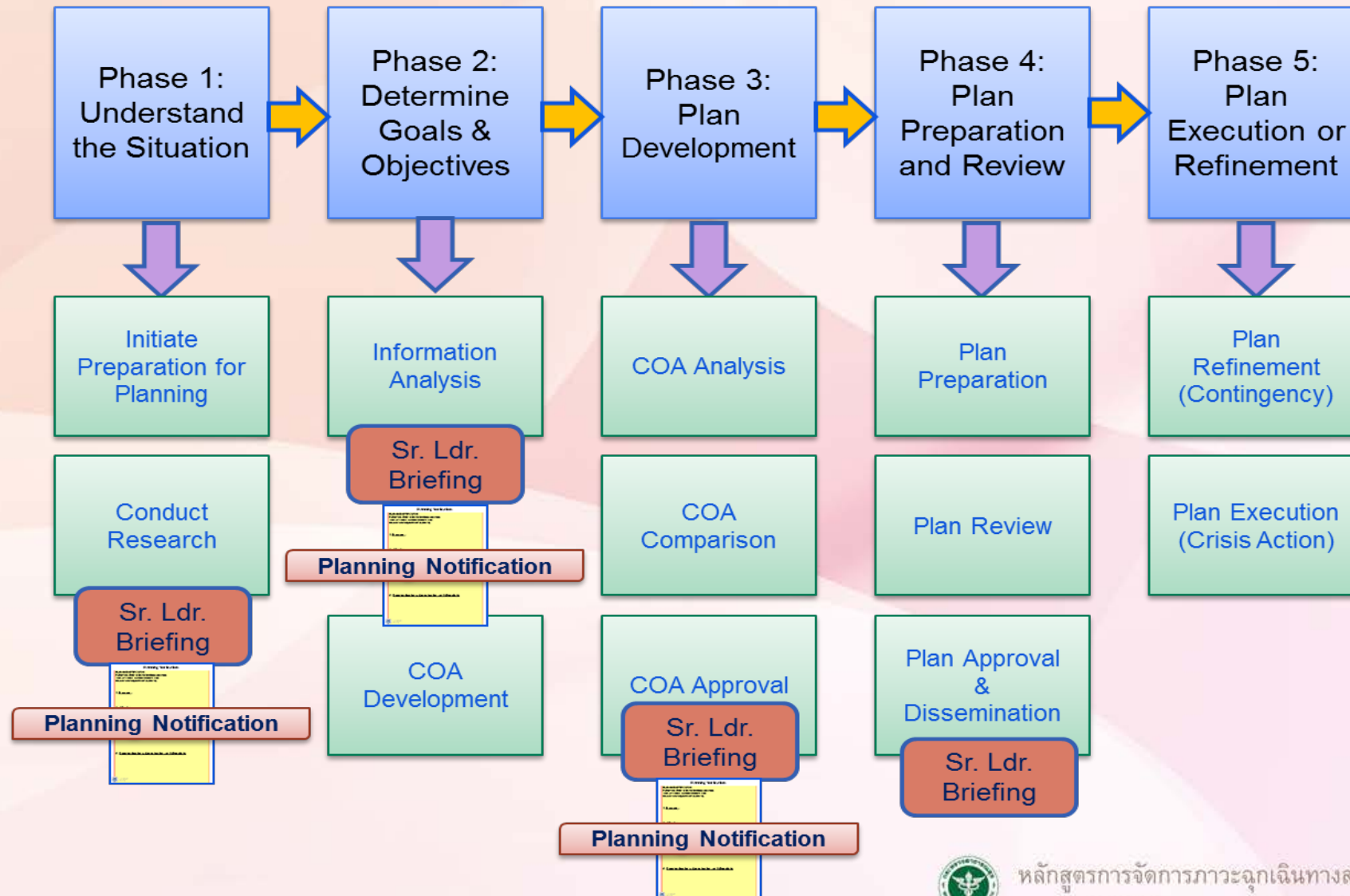
- **ส่วนที่ 1** ผลจากการทำ Business Impact Analysis (BIA) เพื่อหา critical function ของหน่วยงาน และจำนวนบุคลากรที่จำเป็นต้องปฏิบัติงานตาม critical function
- **ส่วนที่ 2** ทะเบียนรายชื่อบุคลากรสำรองที่ไม่ได้อยู่ใน critical function ของหน่วยงาน เพื่อปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินตามสมรรถนะของบุคลากรนั้นๆ (ตามระดับความรุนแรงของเหตุการณ์)

การเตรียมการตามระดับภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข

Plan Development Process

Plan Development Process

Understand the Situation	Determine Goals and Objectives	Plan Development	Plan Preparation and Review	Plan Refinement or Execution
Initiate the Preparations for Planning	Information Analysis	COA Analysis	Plan Preparation	Plan Refinement
- Form a collaborative planning team - Develop planning worksheets	- Identify critical tasks and assumptions - Update planning worksheets - Develop threat/hazard scenario	- Gather the tools - List all friendly resources - Review assumptions - List known critical events and decision points - Determine specific evaluation criteria - Select method to record and display results - Game COA and display results	Write a plan	- Repeat Phases 2-4 - Modify plan
Conduct Research	- Develop objectives - Develop tasks - Develop the Mission Statement - Identify available resources - Brief Senior Leaders - Notify communities of interest		Plan Review	Plan Execution
- Initial mission assessment - Issue initial planning guidance - Issue alert notification			- Planner review - Initial review - Final review	- Determine plan needs - Modify existing plans
	COA Development	COA Comparison	Plan Approval and Dissemination	
	- Analyze threat/friendly capabilities - Generate options - List incident capabilities/resources - Develop the sequence of response - Organize capabilities and resources - Prepare COA statements and sketches	- Staff analysis - Develop a decision matrix - Senior Leader decision briefing	- Prepare approval package - Final approval of senior leader - Plan promulgated to Planning COI	
		COA Approval		
		- Senior Leader Approval - Publish the Notification		

Find the Solution: A Fox, A Chicken, and a Sack of Grain

- With your help, a fox, a chicken, and a sack of grain must cross a river with only one of them at a time.
- If you leave the fox with the chicken, he will eat it; if you leave the chicken with the grain, he will eat it.
- So, how can you get all three across safely?
- Work in groups to find the solution.
- Time: 10 minutes

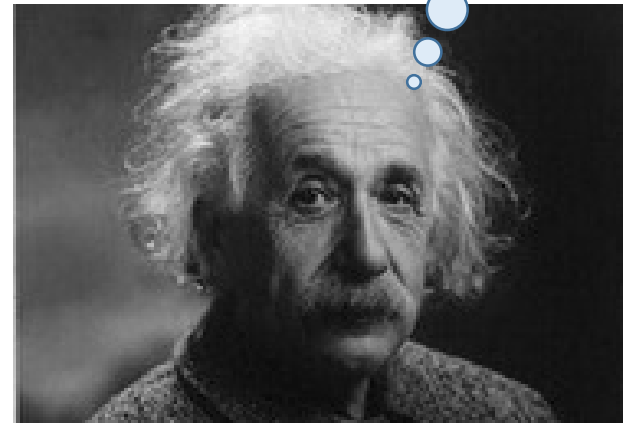
ปริศนาของ...ไอสไตน์

มีบ้าน 5 หลัง ทาสี 5 สีแตกต่างกัน แต่ละหลังมีคนอาศัยอยู่หนึ่งคน แต่ละคนมีสัญชาติต่างกัน เจ้าของบ้านทั้ง 5 ดื่มเครื่องดื่มคนละชนิด เล่นกีฬาไม่เหมือนกัน และสัตว์เลี้ยงคนละชนิด ไม่มีเจ้าของบ้านคนใดที่มีสัตว์เลี้ยงชนิดเดียวกัน เล่นกีฬา หรือดื่มเครื่องดื่มที่เหมือนกัน ข้อเท็จจริงมีดังนี้

1. คนอังกฤษอาศัยอยู่ในบ้านหลังสีแดง
2. คนสวีเดนเลี้ยงสุนัข
3. คนเดนมาร์กดื่มชา
4. บ้านสีเขียวอยู่ทางซ้ายมือของบ้านหลังสีขาว
5. เจ้าของบ้านสีเขียวดื่มกาแฟ
6. คนเล่นฟุตบอลเลี้ยงนก
7. เจ้าของบ้านสีเหลืองเล่นเบสบอล
8. ชายที่อยู่บ้านหลังตรงกลางดื่มนม
9. คนนอร์เวย์อาศัยอยู่ในบ้านหลังแรก
10. ชายที่เล่นวอลเลย์บอล อาศัยอยู่ถัดจากชายที่เลี้ยงแมว
11. ชายที่เลี้ยงม้าอยู่ถัดจากชายที่เล่นเบสบอล
12. เจ้าของบ้านที่เล่นเทนนิสดื่มเบียร์

13. คนเยอรมันเล่นฮอกกี้
14. คนนอร์เวย์อาศัยอยู่ถัดจากบ้านหลังสีฟ้า
15. ชายที่เล่นวอลเลย์บอล มีเพื่อนบ้านที่ชอบดื่มน้ำ

ถามว่า ใครเป็น
เจ้าของปลา ?

แผนเผชิญเหตุ (Incident Action Plan: IAP)

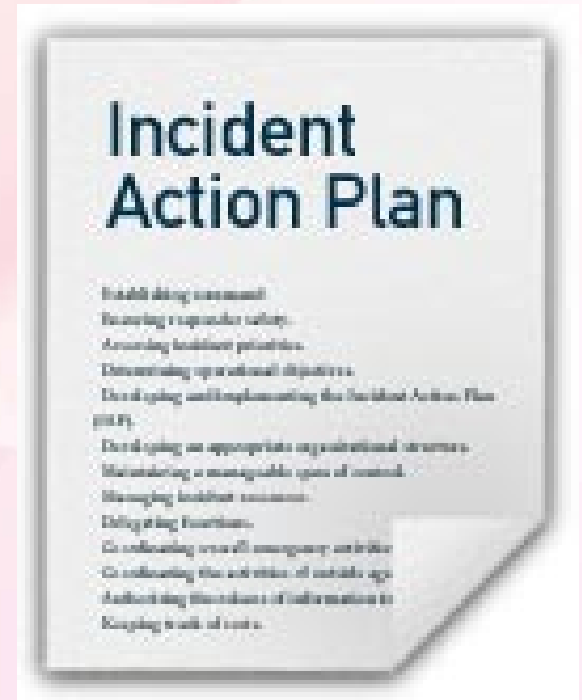
- หมายถึง แผนยุทธวิธี (Tactical plan) เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์เฉพาะที่เป็นภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุข
- ต้องระบุรายละเอียดสำคัญประกอบด้วย
 - 1) วัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ (Incident Objectives)
 - 2) รายละเอียดภารกิจ และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ รวมถึงผู้รับผิดชอบ
 - 3) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน (Operational Period)
- แผนเผชิญเหตุจะถูกจัดทำเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว ไม่สามารถเขียนล่วงหน้าไว้ก่อนได้

IC กำหนด

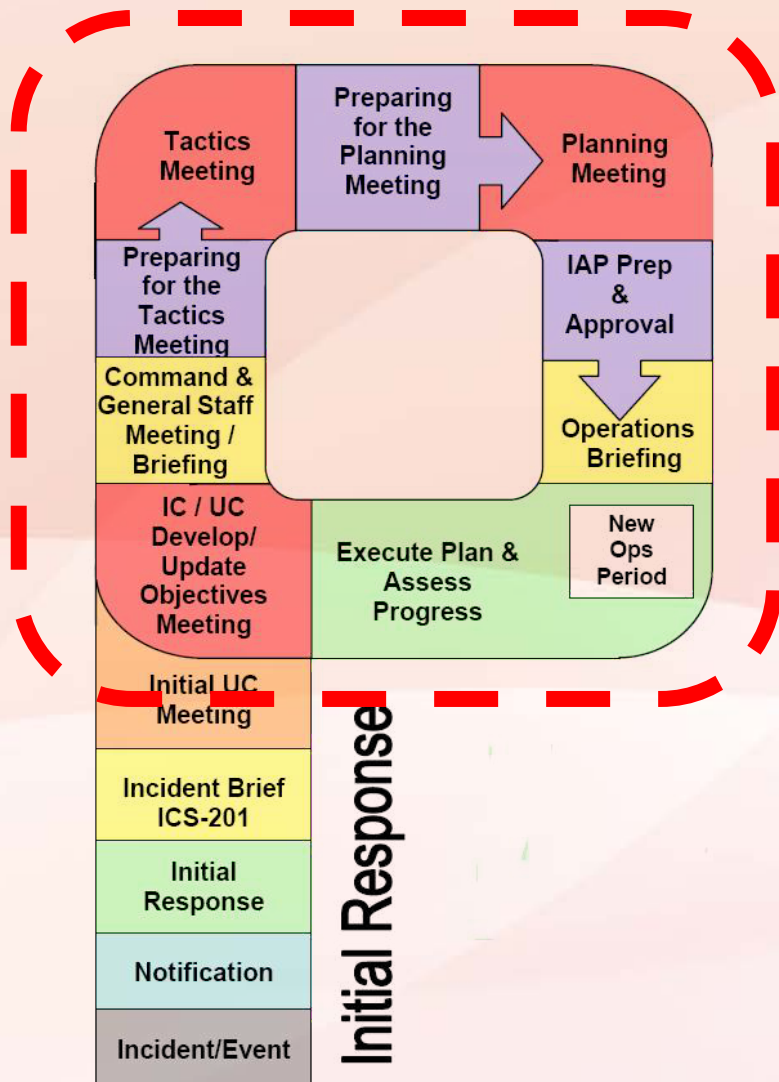

เมื่อไหร่ต้องจัดทำแผนเผชิญเหตุ ?

- เหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป
- เหตุการณ์ที่ต่อเนื่องไปยังกรอบระยะเวลาปฏิบัติการรอบใหม่
- เมื่อมีการยกระดับโครงสร้างต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นตามระบบบัญชาการเหตุการณ์
- เป็นนโยบายของหน่วยงาน
- เป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากสารพิษ สารอันตราย (HAZMAT)

อะไรคือกรอบระยะเวลาปฏิบัติการ (operational period)?

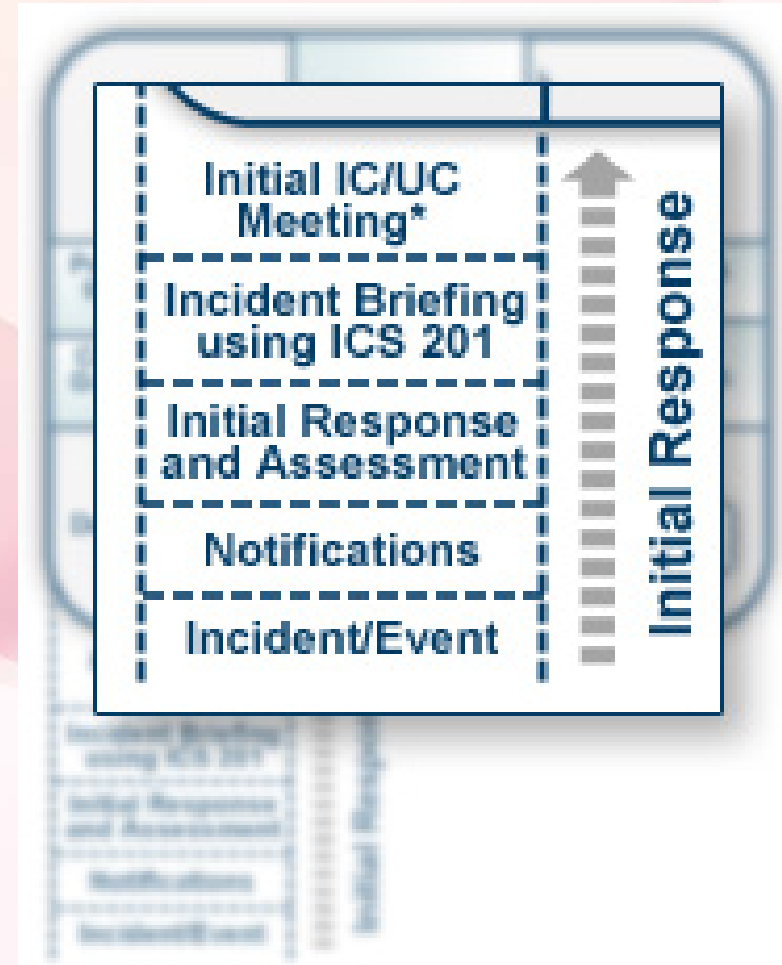

- ช่วงเวลาที่ถูกกำหนดเพื่อที่จะปฏิบัติตามยุทธวิธีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด
- ช่วงระยะเวลาขึ้นอยู่กับ
 - ❖ ธรรมชาติของเหตุการณ์หรือโรคและภัยสุขภาพ
 - ❖ ความซับซ้อนของเหตุการณ์

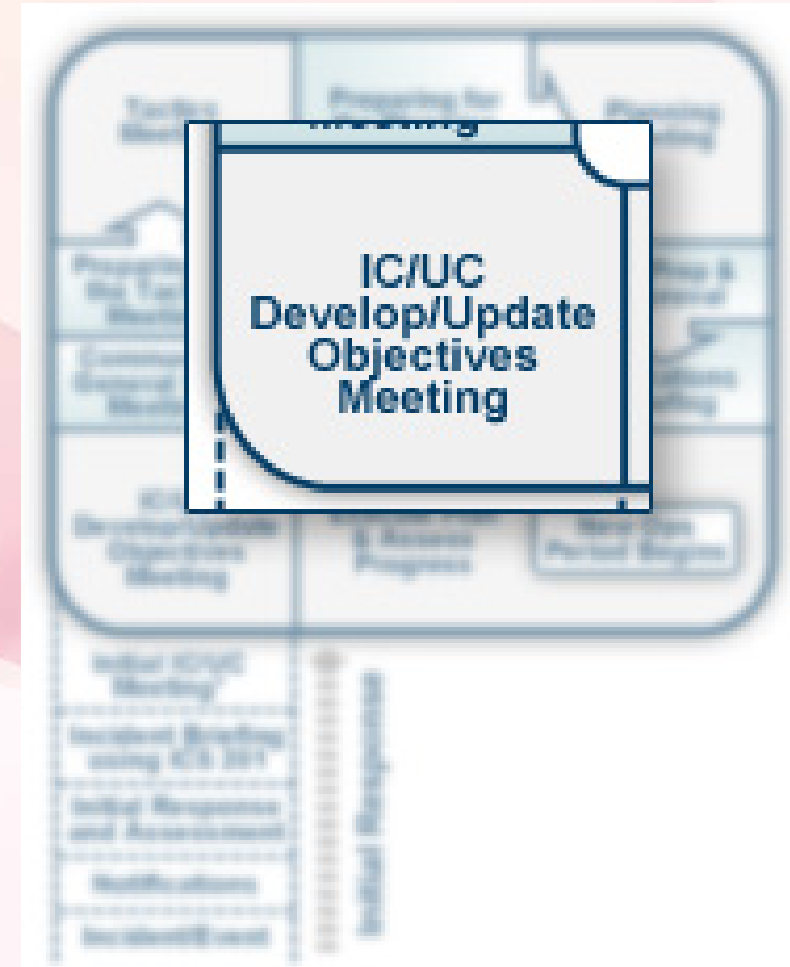
กระบวนการวางแผน โดยใช้ Planning “P” ระยะที่ 1

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์ จะต้องเข้าใจสถานการณ์ของเหตุการณ์ก่อนการมอบหมายวัตถุประสงค์
- ในกรณีที่มีการถ่ายโอนอำนาจการบัญชาการ จะต้องมีการสรุปสถานการณ์โดยย่อ เพื่อส่งต่อข้อมูลให้ผู้บัญชาการเหตุการณ์คนถัดไป
- IC ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ในกรณีที่มีการใช้การบัญชาการร่วม)

กระบวนการวางแผน โดยใช้ Planning “P” ระยะที่ 2

- เป็นจุดเริ่มต้นของวงล้อการวางแผน
- ผู้บัญชาการเหตุการณ์มอบหมายวัตถุประสงค์ ตาม SMART objectives
- วัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับการประชุมสถานการณ์ของเหตุการณ์
- วัตถุประสงค์ในแต่ละวงรอบของกรอบระยะเวลาปฏิบัติการ อาจมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละภารกิจที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

การเขียน SMART Objective

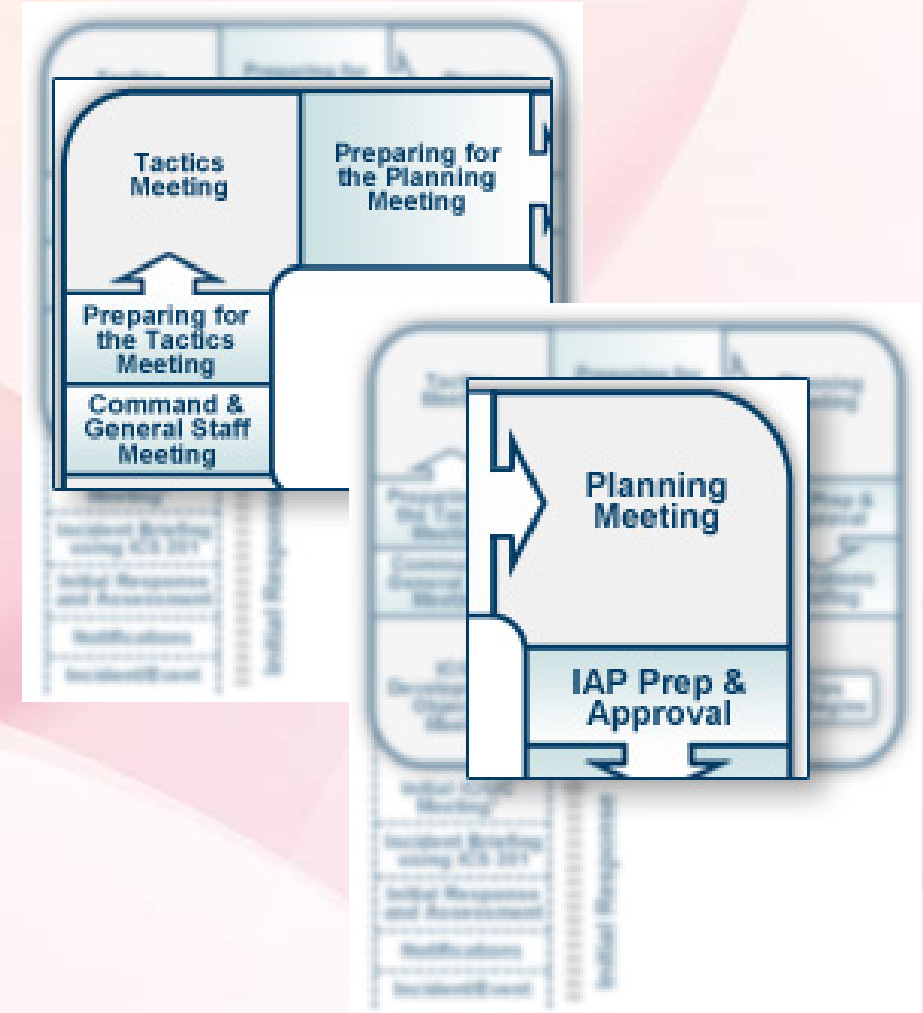
S-Specific	มีความจำเพาะ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่
M-Measurable	สามารถวัดได้
A-Attainable	สามารถทำให้สำเร็จได้
R-Reliable	สามารถอธิบายได้ มีความสมเหตุสมผล และปฏิบัติได้จริง
T-Time limit	เสร็จได้ภายในกรอบเวลาที่กำหนด

ตัวอย่าง SMART Objectives

- เพื่อค้นหาผู้สัมผัสเสี่ยงสูงของผู้ป่วยยืนยันโรค MERS ให้ได้มากกว่าร้อยละ 80 ภายใน 24 ชั่วโมงและกักกันเพื่อสังเกตอาการเป็นเวลา 14 วัน
- สามารถรายงานสถานการณ์ผู้บาดเจ็บจากการจลาจลบนถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ ให้แก่ผู้บริหารทราบภายในเวลา 16.00 น. ของทุกวัน
- มีการสอบสวนควบคุมโรคภายในเวลา 24 ชั่วโมง หลังจากได้รับแจ้งเหตุการณ์ระบาดของโรค A ในศูนย์พักพิงของผู้ประสบภัยน้ำท่วม

กระบวนการวางแผน โดยใช้ Planning “P” ระยะที่ 3 และ 4

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์ให้คำแนะนำแก่กลุ่มภารกิจต่าง ๆ ในการกำหนดยุทธวิธีที่ใช้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
- จัดลำดับความของยุทธวิธีตามแผนเผชิญเหตุเพื่อการตอบโต้ต่อภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข
- ผู้บัญชาการเหตุการณ์ให้การอนุมัติในการใช้แผนเผชิญเหตุ

องค์ประกอบของแผนเผชิญเหตุ

จำเป็นต้องใช้ทุกแบบฟอร์มหรือไม่?

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์เป็นผู้กำหนดว่าต้องใช้แบบฟอร์มใดบ้างในแผนเผชิญเหตุ
- สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่ซับซ้อน หรือซับซ้อนน้อย ผู้บัญชาการเหตุการณ์อาจพิจารณาเลือกใช้
 - วัตถุประสงค์เหตุการณ์ (ICS 202)
 - รายชื่อตามโครงสร้างระบบบัญชาการเหตุการณ์ (ICS 203)
 - รายละเอียดมอบหมายงาน (ICS 204)
 - แผนความปลอดภัย (ICS 208) และแผนที่

วัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ (ICS 202)

วัตถุประสงค์เหตุการณ์ (ICS 202)

1. ชื่อเหตุการณ์ :	2. ช่วงระยะเวลาปฏิบัติการ จากวันที่:/...../..... ถึงวันที่:/...../..... เวลา:..... เวลา:.....
3. วัตถุประสงค์/เป้าหมาย:	
4. คำสั่งที่เน้นย้ำในช่วงระยะเวลาปฏิบัติการ	

วัตถุประสงค์เหตุการณ์ (ICS 202)

1. ชื่อเหตุการณ์ :	2. ช่วงระยะเวลาปฏิบัติการ จากวันที่:/...../..... ถึงวันที่:/...../..... เวลา:..... เวลา:.....	
3. วัตถุประสงค์/เป้าหมาย:		
4. คำสั่งที่เน้นย้ำในช่วงระยะเวลาปฏิบัติการ		
สถานการณ์ทั่วไปในปัจจุบัน		
5. แผนความปลอดภัยในจุดเกิดเหตุ: ☐ ต้องมี ☐ ไม่ต้องมี แผนความปลอดภัยของสถานที่:		
6. เตรียมโดย ชื่อ:	ตำแหน่ง:	ลายมือชื่อ
7. สั่งการโดย ชื่อ:	ตำแหน่ง:	ลายมือชื่อ
ICS 202 IAP หน้า		วันที่:/...../.....

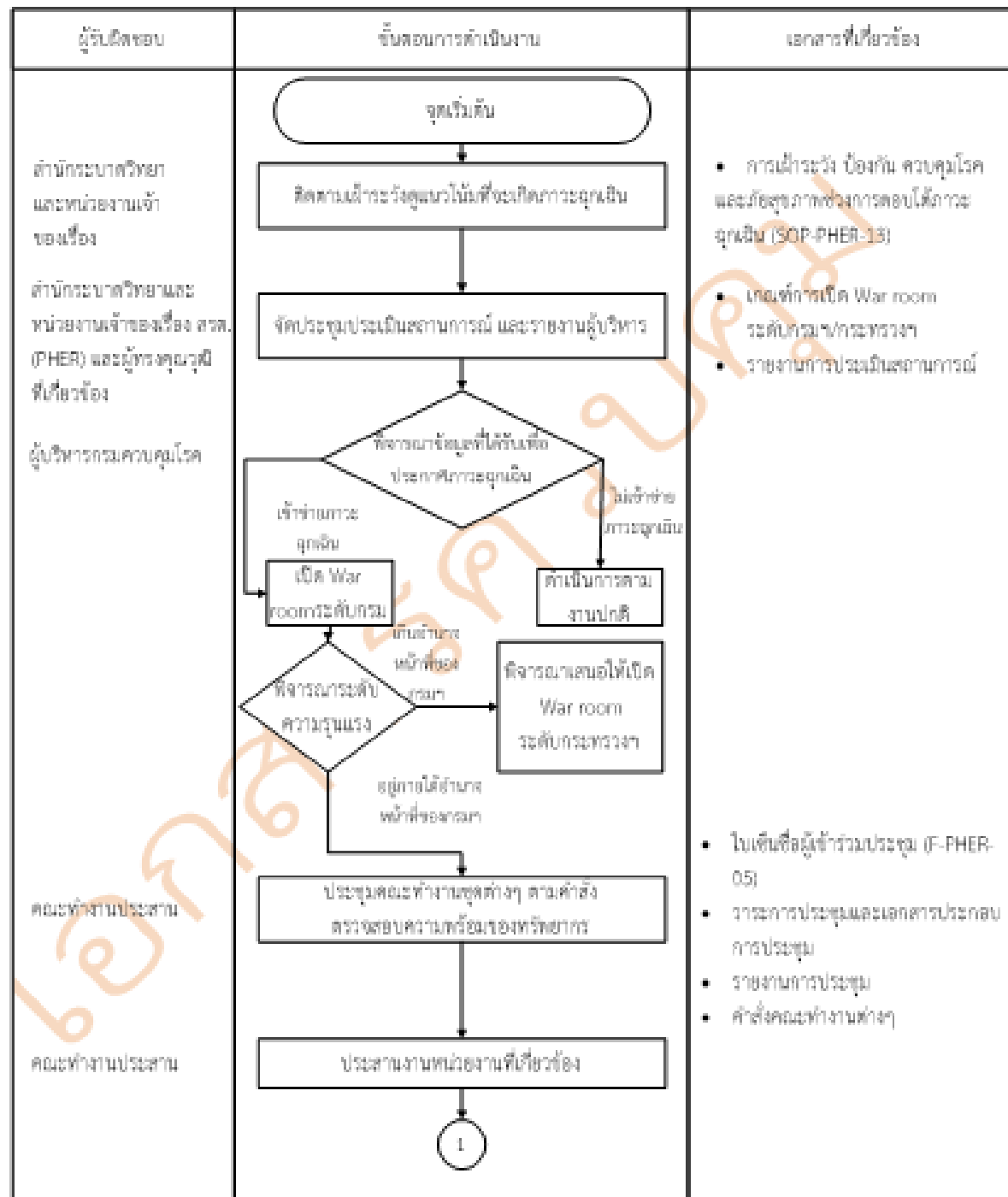

มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedures: SOPs)

- มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure : SOPs) หมายถึง การอธิบายรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง
- โดยแสดงออกมาในรูปแบบของผังความสำคัญและรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่า ใครทำอะไร ที่ไหนเมื่อไร อย่างไร
- ประกอบด้วย
 - ระเบียบวิธีปฏิบัติ (Procedure Manual : PM)
 - วิธีปฏิบัติงาน (Work Instruction : WI)
 - เอกสารสนับสนุน (Supporting Document : SD)

ตัวอย่าง: มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure: SOP)

หลักสูตรการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ระบบบัญชาการเหตุการณ์ และศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน สำหรับผู้บริหาร กรมควบคุมโรค

SOPs มีความจำเป็นอย่างไร ?

- SOPs ทำให้กระบวนการทำงานเกิดมาตรฐาน ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในหน่วยงานสามารถทำตามได้ที่ละชั้น ๆ ตามคำชี้แจงใน SOPs ได้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- ลด human error แต่หากเกิดความผิดพลาดอันเนื่องจากการปฏิบัติตาม SOPs จะถือว่าเป็น system error → (ต้องมีการปรับ SOPs
- เพื่อปกป้องเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

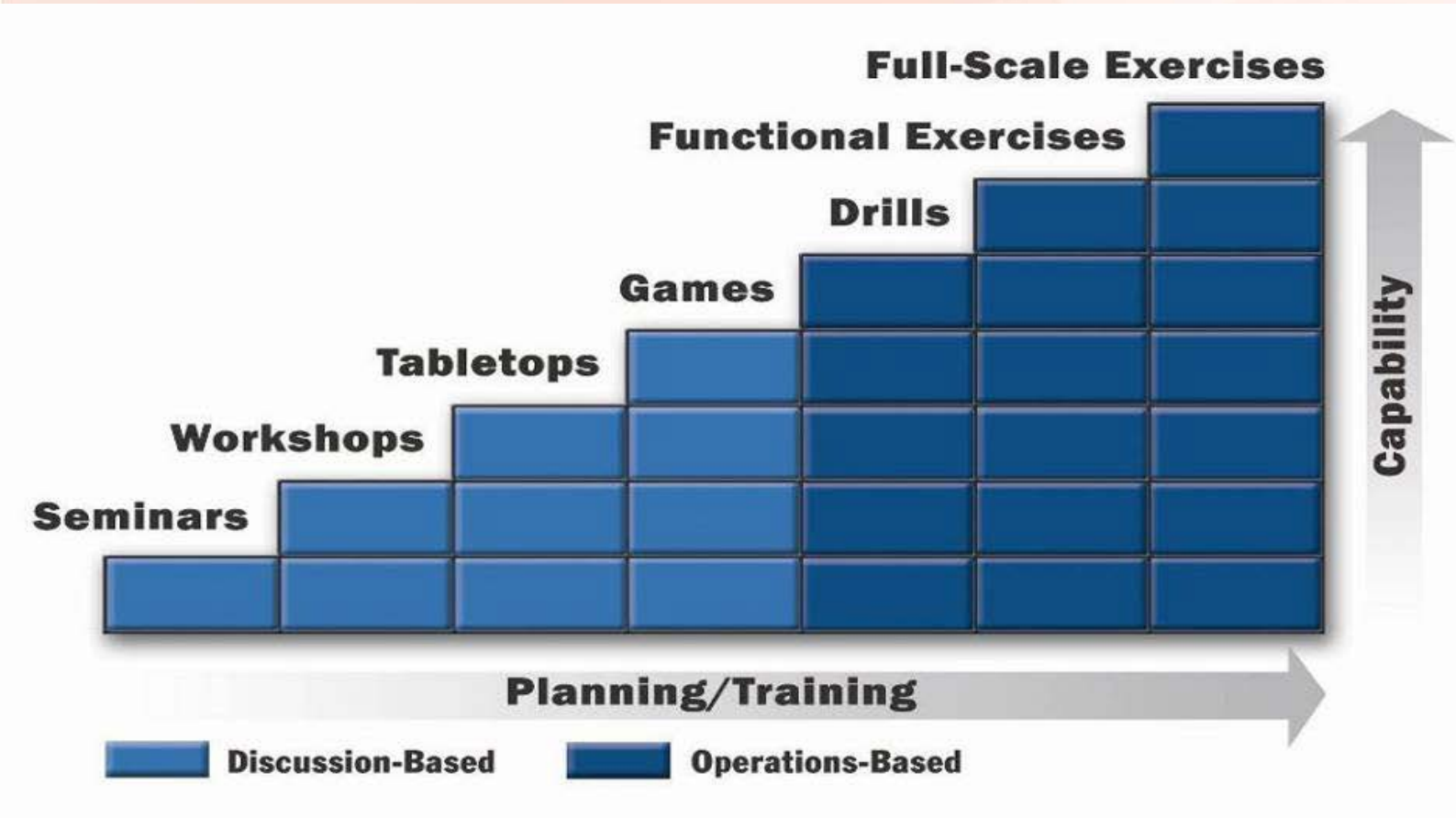
วงจรการวางแผน อบรม ซ้อมแผน และประเมินผล (Plans, Training, Exercises and Evaluations Cycle)

- หลังจากกระบวนการวางแผนจำเป็นที่จะต้องมีการอบรมและซ้อมแผน ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อนำไปประเมินหาจุดบกพร่องของแผน เพื่อนำมาปรับปรุง

ชนิดของการซ้อมแผน (Type of Exercise)

แบ่งออกเป็น

- **Discussion-based**

- Seminars
- Workshops
- Table top exercises
- Games

- **Operations-based**

- Drills
- Functional exercises
- Full-scale exercises

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ในการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์ต้องเข้าใจถึงประโยชน์ และวัตถุประสงค์ของแผนแต่ละชนิด ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์จะสามารถนำแผนมาใช้ได้อย่างเหมาะสมได้ถูกเวลา
- แผนที่วางไว้จะต้องมีการนำไปใช้กับสถานการณ์จริง หรือนำไปใช้ซ้อมแผน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแผนจากปัญหาและอุปสรรคที่พบ
- การวางแผน และจัดทำแผนไม่ได้ทำให้เสียเวลาในการตอบโต้ต่อภาวะฉุกเฉินต่างๆ แต่เป็นการทำให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบ ลดเวลาที่จะต้องปฏิบัติงานในการตอบโต้

กรมควบคุมโรค
DEPARTMENT OF DISEASE CONTROL

คำถามและข้อคิดเห็น

หลักสูตรการจัดการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ระบบบัญชาการเหตุการณ์
และศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน สำหรับผู้บริหาร กรมควบคุมโรค